

OKÉV

Országos Közoktatási
Értékelési és Vizsgaközpont

A 2006/2007. tanévi

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

első (iskolai) fordulójának

javítási-értékelési útmutatója

Szlovák nyelv és irodalom

POROZUMENIE TEXTU

Predpokladané, možné riešenia:

Poznámka: Všetky iné správne riešenia treba hodnotiť a bodovať.

1. a) Rozprávač (súčasne aj účastník deja) je mladý valach,
b) slúžil dva roky na Beňuši,
c) na Beňuši sa zoznámil s Malkou,
d) je zamilovaný do nej,
e) opis Malky,
f) opis valachovej túžby po nej,
g) na Turíce sa chce s ňou oženiť,
h) ona o tom nevie,
i) podozrenie, že Michalčíka zavraždili,
j) stretnutie valacha a Malky, popýta ju o ruku. *(za každú novú informáciu 1 bod)*.
2. Zodpovedný, pracovitý, súcitný, empatický, zmyslový, snivý, ohľaduplný, trpezlivý, nežný, čestný, zdržanlivý *(za každú správnu odpoveď 0,5 bodu)*.
3. Nevyrovnaný, tajuplný, neistý, nejasný *(0,5 bodu)*.
4. Napríklad tajuplný: 1/ nemajú o sebe základné informácie ("hoci sme boli pred sobášom, nevedel som.....či to bolo jej priemenie, alebo bola tak zapísaná v matrike"), 2/ sú málovravní ("ona bola nevravná" ; "Len som hľadel a hltal jej vlasy"), 3/prejavujú sa hlavne len v citovej sfére ("vymýšľal som o jeho tvári"). Pri tejto úlohe sa očakávajú individuálne riešenia. *(Za každý správny dôvod 0,5 bodu, za každý správny citát 0,5 bodu)*.
5. **Prívlastok** (ohnivé, útla, biele, krásna, ušmochtaná, vypĺchnutá, atď.), **hromadenie prívlastkov** ("drobná, vypĺchnutá, ušmochtaná") **zdrobneniny** (malička, hlávka, rúčky, nôžky, pesničky, jedinký, atď.), **slová, slovné spojenia vyjadrujúce nehu** (drobná, útla, ukryť ju v dlani, stúliť sa, atď.), **prirovnania** ("skromná ako žabie očko" "Zatúžil som po nej ako ani na zimovisku po salaši", **silne expresívne slová** (ušmochtaná, vypĺchnutá: na prvé počutie tieto slová vyjadrujú negatívny vzťah rozprávača k danej osobe, ale v skutočnosti znamenajú práve opak), *(za každú správnu odpoveď 0,5 bodu)*.
6. a) sa mienil oženiť, vbehol som do dvora, chcel som sa dohovoriť s Malkou, pristúpil som k nej, pôjdem pondelok po zlato, som zavolať na ňu, atď.

b) ona bola nevravná, jedinkým pohybom nedávala najavo, sa k tomu nepríberala, atď.
(za každú správnu odpoveď 0,5 bodu).

7. Toto prirovnanie vyjadruje skúsenosti a pocity horského človeka, ktorý je osamotený najmä vtedy, keď je so statkom na zimovisku. Vtedy túži po salaši, čo znamená preňho istotu, teplo a spoločnosť ľudí. (1 bod).
8. Nevinnosť, panenstvo, (mravnú) čistotu, mladosť (0,5 bodu).
9. Individuálne riešenie (3 body).
10. stavba budova, dom, chatrč, chata; chcieť, zamýšľať; nariekať, horekovať, lamentovať; tenká, štíhla (za každý správny príklad 0,5 bodu).
11. Statok, salaš, salašník, hora, valach, dedina, maštaľ, vemeno, syr, písťala, zimovisko, láska, atď. (za každý správny príklad 0,5 bodu).
12. Téma (láska, vášeň, city), postavy (jednoduchí dedinskí (horskí) ľudia, ktorí sú málovravní, do seba uzavretí, rozumejú prírode, sú čestní, morálne čistí), prostredie (príbehy sa odohrávajú v horách, ďaleko od spoločnosti), jazyk (ľudový jazyk, metaforickosť, atď.). (za každý správny znak 1 bod).
13. zvieracie privlastňovacie prídavné meno (0,5 bodu).
14. vzor cudzí (pávi) (0,5 bodu).
15. žabí škrek, žabia hlava (2 body).

TVORENIE TEXTU

1. Ženy autorok a ich ženy hrdinky v slovenskej literatúre

(Predstavenie literárnej tvorby ľubovoľných – aspoň dvoch – slovenských spisovateľiek, charakteristika ženských postáv v ich literárnych dielach, spoločenské postavenie a úloha žien, hodnotenie ženských postáv očami ženských spisovateľiek)

Žáner úlohy: esej

Možné obsahové prvky

Literatúra pre dospelých – je oveľa viac mužov spisovateľov, ako spisovateľiek.

Najznámejšie slovenské spisovateľky: Božena Slančíková-Timrava, Margita Figuli

Božena Slančíková Timrava (1867-1951)

- Predstaviiteľka slovenského realizmu
- Narodila sa v rodine evanjelického farára, vyrastala vo vrchárskej dedine horného Novohradu, Polichno
- Na polichnianskej fare prežívala pokojné detstvo, učil ju otec, neskôr navštevovala dievčenský ústav v Banskej Bystrici, ale takmer celý život prežila na dvoch novohradských dedinách – v Polichne a Ábelovej
- Pseudonym „Timrava“ si zvolila podľa obľúbenej studničky v polichnianskom chotári, z ktorej tiekla vždy čistá vodička
- Prostredie svojej mladosti – autobiografická novela: *Všetko za národ*
- Z dediny odchádzala zriedkavo, dlhší čas prežila iba v Dolnom Kubíne – zážitky z Dolného Kubína: *Skúsenosť*
- Posledné roky života prežívala v Lučenci, kde aj zomrela a je pochovaná.

- V jej prvých prózach sú časté ľubostné motívy
- Spočiatku zobrazuje Timrava život „panskej spoločnosti, izolovanej od dedinského ľudu
- Súbežne vytvárala aj prózy z dedinského života
- Dievčenské postavy v jej prvých poviedkach žijú väčšinou dvojakým životom: navonok sa správajú tak, ako sa to vyžaduje v spoločnosti, no vnútorne nesúhlasia s prázdnotou života.

Najznámejšie literárne diela Timravy: *Ťapákovci*, *Hrdinovia*

Ťapákovci

- Nastol'uje problematiku kapitalizácie novohradskej dediny a jej odraz vo vedomí ľudu
- Konzervativizmus slovenskej dediny
- Jedna z najkritickejších poviedok slovenskej literatúry – pranieruje zaostalosť
- *Ťapákovci* žijú patriarchálnym životom - v jednom dome sa tlačia šesťnásť, sú málovrnní, novoty ich nezaujímajú, držia sa kľčovite toho, čo im zanechali predkovia
- Dve hlavné postavy: Iľa-Kráľovná a Anča-Zmija
- Základný konflikt poviedky: napätie medzi Iľou a Ančou
- Iľa – vyučená babica, snaží sa zmeniť zaostalý, primitívny život ťapákovskej rodiny
- Nakoniec sa jej podarí presvedčiť muža Paľa – prechádzajú do nového domu

- Anča – patrí k najtragickejším postavám, jej charakter je vnútorne protirečivý (je citlivá, ale osobné nešťastie ju robí drsnou). Túži po láske a vlastnej rodine, ale zostáva jej len vyšívanie pre nevesty, ona sa nikdy nevydáva
- Timrava stojí na strane Iľe – teda na strane rozvoju, zmeny; podporuje, aby žena bola rovnocenná s mužom, aby usmerňovala život rodiny

***Hrdinovia* (1918)**

- Novela je usporiadaná na princípe kontrastu – rozdielnosť názorov na vojnu
- Na jednej strane stoja ľudové postavy a podnotár Širický, na druhej strane notár Baláň a ľudia okolo neho
- Kľúčovú úlohu v živote Širického hrá Líza Malinská – mladá pekná učiteľka, ktorá sa páči Širickému aj on jej. Líza bola sebavedomá a rozmaznaná, pyšná, namyslená a samolúba. Širickému sa znepláčila preto, lebo si robila posmech z trpiaceho ľudu.

Timrava vo svojich dielach opisuje najmä ženy. Jej ženské postavy nie sú vzory cnosti a miloty, ale všedné bytosti. Ich postoj má veľký vplyv na konanie mužov, síce navonok vyzerá, že sú v pozadí. Sprostredkovane asi aj Líza prispela k smrti Širického. Iľa dosiahla, že sa presťahujú do nového domu. Je silnejším charakterom ako jej muž.

Margita Figuli

(1909-1995)

- Predstaviťka slovenského naturizmu, lyrizovanej prózy
- Vstúpila do literatúry novelami (zbierka noviel: Pokušenie, 1938) – zbierka svedčí o úsilí hľadať nové cesty a prostriedky umeleckého vyjadrenia
- Neobyčajný čitateľský úspech dosiahla novelou: ***Tri gaštanové kone*** (1940)
- Lúboštná dráma so zjavným sociálnym pozadím
- Novela rozprávkového charakteru o boji zla proti dobru, boji dvoch mužov o priazeň jednej ženy v prostredí Oravy
- Magdaléna je dobré dievča s čistým srdcom. Miluje Petra od detstva a v kútiku duše dúfa, že sa raz objaví v jej rodnom dome. Nemiluje Zápotočného, ale je prinútená si ho vziať, pretože je znásilnená a čakajú spolu dieťa. Napriek nešťastnému manželstvu ostáva i naďalej verná Petrovi.
- Peter je vytrvalý, neprestáva milovať Magdalénu, nakoniec ju dostane.
- Magdaléna plače za Zápotočným, keď ten umrie (kôň ho zabije, lebo ho týra), nie však z lásky, len ho ľutuje.
- Magdaléna je typická hrdinka naturizmu. Nie je aktívna (nevie sa zachrániť, nebojuje za svoje šťastie), málo hovorí, má čistú dušu.
- Jej matka, stará Maliariková pachtí po bohatstve, bohatstvo predstavuje pre ňu jedinú skutočnú hodnotu, je ochotná obetovať svoju jedinú dcéru, hoci pre Magdalénu toto manželstvo nie je radosťou, ale trestom.
- Ženské hrdinky – Figuli neidealizuje ich

Iné možnosti:

Terézia Vansová (1857-1942): Sirota Podhradských a iné diela

Elena Maróthy-Šoltéssová (1855-1939): Proti prúdu, Moje deti

I: Riznerová-Podjavorinská (1872-1951): Žena (poviedka) a iné prózy

Spisovateľky novšej slovenskej literatúry

2. Váš priateľ zo Slovenska nepozná život Slovákov žijúcich v Maďarsku. Je zvedavý na to, či ovládáte oba jazyka - maďarský aj slovenský jazyk.

Napište mu odpoveď podľa nasledovných bodoch:

- a) kedy a od koho ste sa naučili po slovensky a po maďarsky
- b) slovenské národnostné školy v Maďarsku, možnosti zdokonaľovania sa v slovenčine
- c) s kým a v akých situáciách používate slovenčinu mimo školy
- d) či máte nejaké ťažkosti v komunikácii po slovensky

Možné obsahové prvky

Ľubovoľné.